

רבי ישמעאל פרק רביעי עבודה זרה

נו.

עין משפט
נר מצוה

סח א מיי פ"א מהל
מ"א הלכה ה טו"ע
י"ד ט" קד סוף ד
ובגירסת המוספות בשם
ר"ת ובה"ג וע"ש:
סח ב ג מיי שם סג
לאוין קמח טו"ע
י"ד שם סוף (1) [א]:
ע ד מיי שם הלכה ו
טו"ע שם סוף ד:
עא ה מיי שם טו"ע
שם:
ו ז מיי שם הלכה ה
טו"ע שם סוף ג:

דאי משכחנא תנא דאמר בר' נתן ב'. תימה הא איכא תנא דמתניין (דף ס:) דקמי מדדו בקנה ימכר משמע הא ביד אסור בהנאה ו"ל דמתני' ה"ה דביד שרי בהנאה והא דקמי בקנה היינו משום ר"ש דשרי בשמיה ולא שרי אלף בקנה: **אימור דא"ר נתן ביד ברבא מי אמר.** יש שהיו רואים למחוק (7) אמר למדקאמר לשון אמר משמע של פירשו דבדביו דאית חילוק בין די לרגל וליתא דהא ודאי שפירשו דבדביו ור"י מיישב הגירסא דמתחלה היה סובר דלכתי אומר ר' נתן מדידה ליד משום דגור אטו שכשון ליד אכל מדידה דרגל מותר לליכא למיגזר אטו שכשון ליד מיהו בשכשון דרגל אסר דגור אטו שכשון ליד ודריכה דרגל אסורה דחשבינן לה כשכשון דרגל ודאי אימור דא"ר נתן ביד פירוש וסג גור מדידה אטו שכשון דרגל מי אמר דשם לא יגזור כלל ואפי' שכשון דרגל נמי שרי דמדמי ליה למדידה דרגל:

א' אשכחנא תנא דשרי בר"ש ב'. פירש הקונטרס דשרי מגעו של נתן נתכוין לנסך אף בשמיה דקמי מתני' (לקמן ס:) נפל לצור ועלה כו' ימכר ר"ש מתיר פירוש בשמיה דשרי מגעו של עובד כוכבים שלא נתכוין לנסך בשמיה והקשה הר"י אלחנן דלמא הא דשרי ר"ש בשמיה היינו דוקא נגיעה על ידי דבר אחר כמו מדידה דקנה אכל נגיעה דגופו כי הכא דדורכו דרגל מנגל דשרי רבי שמעון ו"ל דסבירא ליה לשמואל אליבא דר' שמעון דלא חשבינן שכשון דרגל אלף כמו מדידת קנה היכא שמופסו בידו דשרי ר' שמעון אף בשמיה ועוד יש לומר דסבר שמואל דכל מה שמתיר ר"ש בהנאה שרי

אי משכחנא תנא דאמר כר' נתן. יין בהנאה נמגעו של עובד כוכבים אע"פ שלא נסכו לעבודת כוכבים דניסוך לא הוי (אסור בהנאה) אלף על ידי שכשון: **מדדו.** עובד כוכבים לין של ישראל בין ביד שהכניס ידו ודורשו לתוכו לשער כמה יין יש בו כמו שעושין בקנה שקורין פיל"א: **ימכר.** (8) דכיון דלא נתכוין לנסך: **ר"ש.** דשרי מגע של עובד כוכבים שלא נתכוין לנסך (9): **אף בשמיה.** דקמי מתניין (10) נפל לצור ועלה כו' ר' שמעון מתיר אף בשמיה: **סינוק בן יומו.** אלמא לא זעינן כוונה: **שמלו ולא עבולו.** דקיימא לן ציבמות (דף מו.) לעולם אינו גר עד שימול ויטבול: **וקן בני השפחות.** אע"פ שנולדו בבית ישראל ולא גלו בין העובדי כוכבים צעו מילה וטבילה. וכשלא טבלה אמו מתחלה קמיירי דאי טבלה אמו אינהו למה להו טבילה: **בשוק**

מי אמרי גופא אמר רב תינוק בן יומו עושה יין נסך איתביה רב שימו בר חיאי לרב (11) הלוקח עבדים מן העובדי כוכבים שמלו ולא טבלו וכן בני השפחות שמלו ולא טבלו רוקן ומדרסן בשוק טמא ואמרי לה טהור יין יגדולים עושים יין נסך קטנים אין עושים יין נסך ואלו הן גדולים ואלו הן קטנים גדולים יודעין בטיב עבודת כוכבים ומשמשיה קטנים אינם יודעין בטיב עבודת כוכבים ומשמשיה קתני מיהת גדולים אין קטנים לא תרגמה האבני שפחות הא וכן קאמר ארוקן ומדרסן הניחא למאן דאמר טמא אלא למ"ד טהור מאי איכא למימר הא קמ"ל עבדים דומיא דבני שפחות מה בני שפחות מלו ולא טבלו הוא דעושיין יין נסך מלו וטבלו לא יאף עבדים כן לאפוקי מדרב נחמן אמר שמואל דאמר רב נחמן אמר שמואל הלוקח עבדים מן העובדי כוכבים אע"פ שמלו וטבלו עושיין יין נסך עד שתשקע עבודת כוכבים מפיהם קמ"ל דלא גופא אר"ג אמר שמואל הלוקח עבדים מן העובדי כוכבים אע"פ שמלו וטבלו עושיין יין נסך (12) עד שתשקע עבודת כוכבים מפיהם וכמה א"ר יהושע בן לוי עד שנים עשר חדש איתביה רבה לר"ג הלוקח עבדים מן העובדי כוכבים שמלו ולא טבלו וכן בני השפחות שמלו ולא טבלו רוקן ומדרסן

נמי בשמיה וכיון דלא אשכחן דאסר מדידה ברגל בהנאה הוא הדין בשמיה: **ה"ג ברוב הספרים** בהדי דקא נחית נגע ברישא דר"י אבא בהמרא ש"א בבוונה. ולפי גירסא זו חשבינן מגע עובד כוכבים על ידי דבר אחר כמו מגע עובד כוכבים בגופו ולפי דה"ל הכא שלא זכוונה שריא (13) (אף) בהנאה ובהכי ניחא דמדמו ליה רב כהנא ורב אסי למינוק בן יומו וכן לקמן (דף נח:) דפריך והא קנגע בנטלא פירוש שאזכר היין מן הגניית בנטלא ונגע ע"י הגטלא והוא לו מגע עובד כוכבים ע"י דבר אחר שלא זכוונה דאסור בשמיה כמו נגע ברישא דלוליא וכן לקמן נמי (דף ס:) גבי כל שבז טמא פירוש כגון אם נגע עובד כוכבים ציין בין בידו בין בקנה עושה יין נסך דדומיא דהכי צוז מוטמא אלמא חשיב מגע עובד כוכבים ע"י דבר אחר כמו מגע עובד כוכבים בגופו כל שבז טהור בעובד כוכבים אינו עושה יין נסך פירוש כמו זריקה עלה מההיא דנטל חצית חזקה בחמתו לצור דהכשירוהו בחמתו און שלא בחמתו לא אף על פי שעל ידי זריקה היא ומסיק דקאזיל מנייה ומנייה רש"י שהיא מתגלגל עד סמוך לצור ולא הוא זריקה למש הלכך שלא בחמתו לא דהו מגע על ידי ד"א וקשיא לפי זה חזא לדבר תימה הוא לומר דחשבינן מגעו ע"י ד"א דלא הוא אלף שלא זכוונה כמו מגעו בגופו של זכוונה ליאסר בשמיה וכל ההלכות מוכיחות לקמן דשרי אף בשמיה מדמתרן לקמן גבי פירכא דנטלא בעובדל דר' יוחנן ור' יוסי לא כריכא דמוריק ארוק פירוש והוא ליה כמו שלא זכוונה ולא גזור אף לשמיה ועוד קשיא דהכי היה ס"ד דרב כהנא ורב אסי לאסרו אף בהנאה הא מתני' היא מדדו בקנה דאפילו לרבנן ימכר ואע"ג דהו התם מגע ע"י דבר אחר זכוונה מיהו הא לא קשיא דשמא הו סבירי דרב אית ליה כר' נתן דאמר מדדו ביד אסור בהנאה וחשבי נמי מדידה דקנה או נגיעה דקנה כמו מדידה או נגיעה לידו ואע"ג דבמדיתה איכא כוונת מגע ובנגיעה ברישא דלוליא ליכא כוונת מגע מ"מ היו סבורים לאין לחלק לר' נתן בין של חוץ לנגוע ובין בלא כוונת ניסוך דלא אסר ר' נתן בהנאה ורב השיב להם אימר דאמרי אלא בשמיה בהנאה מי אמרי פירוש ואפי' ר' נתן נמי היא מודה זיה כיון דליכא כוונת מגע מיהו קשיא דרב אדרב דהכי אסר הכא (14) ברישא דלוליא בחמרא בשמיה הא איהו פסקין לקמן הלכה כר"ש ור"ש שרי אפי' כי איכא כוונת מגע כיון דהו על ידי דבר אחר וכל שכן הכא דליכא כוונת מגע דנשתרי ועוד קשיא מההיא דלקמן דקאמר דקאזיל מנייה ומנייה פירוש שהיה נוגע בחצית עד שנפל לצור ולפיכך הכשירוהו בחמתו משום דהו מגע עובד כוכבים שלא זכוונה ע"י דבר אחר אע"ג דנגע זיה עד נפילתו לצור ואין לדחות דלקמן אינו אוחזו בידו אלף עד סמוך לצור ומכאן ואילך וזקה לאין זה לשון מנייה ומנייה ועוד דאם אינו אוחזו בידיהו לצור הכי דייק שלא בחמתו לא פי' אלף יאסר בשמיה והא גבי האי גוונא צוז אינו טמא לכך נראה לר"ת גירסת רבינו חננאל והלכות גדולות וכן נמלא בשבזת הגאונים דלא גרס ברישא דלוליא אלף נגע בחמרא ולחיי אסר ליה רב בשמיה דהו ליה מגע עובד כוכבים בגופו שלא זכוונה ולקמן לא גרס והא קא נגע בנטלא אלף הוא קא נגע זיה יני נוסל לפרש והא קא נגע ציין שבנטלא שהוא מלא על כל גדותיו אכל אם היה נוגע ציין על ידי אכל מזה אינו חושב דשרי אפילו בשמיה והא דמתן מדדו בקנה ימכר שאני התם שמתכוין ליגע ורב אסר ורב אסי שהיו סבורים דרב אסר נגע עובד כוכבים שלא זכוונה בהנאה סבירי דרב סבר כר' נתן דאסר מדידה ביד וס"ד דהוא הדין אפילו אינו מתכוין ליגע וכן פסק רבינו תם הלכה למעשה דמגע עובד כוכבים על ידי ד"א שלא זכוונת מגע מותר בשמיה: **ה"ג** בן יומו עושה יין נסך. פירוש ואסור בשמיה ואת כיון דרב פוסק לקמן כר"ש מאי שנא סינוק בן יומו (15) מנפל לצור ועלה דשרי ר"ש ו"ל דסבר דבמגע סינוק ושכשו איכא למיגזר אטו גדול אכל נפל לצור מוכחא מלמא דאינס לא שייך למגזר מדי: **גדור"ם** אין קטנים א.א. ואת לישני דאין עושיין יין נסך ליאסר בהנאה כמו גדולים אכל בשמיה מיהא אסרי ו"ל דמדללא מפרש ליה בהדיא ש"מ דאפי' בשמיה לא אסרי ועי"ל דלישנא דאין עושיין משמע בשמיה כי מילתיה דרב דקאמר עושה יין נסך והקשה הר"י אלחנן דלישני ליה מלו שאני דהא לגבי טומאה קאמר טהור משום דמילה מועלת [16] ואומר ר"י דשאי טומאה דחשו חכמים להפסד טהרות אכל לענין כל שאר דבריהם קי"ל דאין גר עד שימול ויטבול:

(א) [לקמן ס:] (ב) [מוספתא פ"ג ה"ד.] (ג) מי תוס' לקמן ע"ב ד"ה עד משתקט. (ד) [רש"י מת"ל.] (ה) ר"מ מוסף זא.

הגהות הב"ח
(א) גמ' נגע ברישא דלוליא בחמרא: (ב) רש"י ד"ה ימכר כיון כ"ל ואת ד' נמחק: (ג) ד"ה כ"ש ד"ה עט ד"ה אף בשמיה וכו' מתיר פ"י אף בשמיה: (ד) תוס' ד"ה אימור וכו' למחוק אימור למדקאמר לשון אימור משמע: (ה) ד"ה ה"ג צרוב וכו' דהכי אסר הכא בנגע ברישא: (ו) ד"ה סינוק וכו' בן יומו מוכיחא שנפל לצור:

הגהות הגר"א
[א] תוס' ד"ה גדולים ואומר ר"י דשאי כו' י"ב וכן הוא בחמרא (עמ"ס רבנו ב"ר סי' קכ"ד ס"ק פ"י):

לעני רש"י
פיל"א [פ"י]... מוט.